

ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

**АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ВСТУПНОЇ КАМПАНІЇ
ДО ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У 2023 РОЦІ**
(станом на 30 вересня 2023 року)

АНАЛІТИЧНА ДОВІДКА

Ірина Драч, Юрій Скиба

КИЇВ – 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ КІЛЬКОСТІ ПОДАНИХ ЗАЯВ ВСТУПНИКІВ ДО ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ (ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ РІВЕНЬ БАКАЛАВР, МЕДИЧНА МАГІСТРАТУРА)	3
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КІЛЬКОСТІ ОСІБ, ЗАРАХОВАНИХ НА 1-Й КУРС ЗА КОШТИ ДЕРЖАВНОГО (РЕГІОНАЛЬНОГО) БЮДЖЕТУ (ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ РІВЕНЬ БАКАЛАВР, МЕДИЧНА МАГІСТРАТУРА, ОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ)	13
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ КІЛЬКОСТІ ОСІБ, ЗАРАХОВАНИХ НА 1-Й КУРС ЗА КОШТИ ДЕРЖАВНОГО (РЕГІОНАЛЬНОГО) БЮДЖЕТУ (ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ РІВЕНЬ БАКАЛАВР, ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ)	17
РОЗДІЛ 4. АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ АДРЕСНОГО РОЗМІЩЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНОСТЯМИ З НАЙБІЛЬШОЮ КІЛЬКІСТЮ ПОДАНИХ ЗАЯВ У 2023 РОЦІ (ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ РІВЕНЬ БАКАЛАВР, МЕДИЧНА МАГІСТРАТУРА, ОЧНА ТА ЗАОЧНА ФОРМИ НАВЧАННЯ)	19
ВИСНОВКИ	22
РЕКОМЕНДАЦІЇ	22

РОЗДІЛ 1
АНАЛІЗ КІЛЬКОСТІ ПОДАНИХ ЗАЯВ ВСТУПНИКІВ ДО
ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
(ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ РІВЕНЬ БАКАЛАВР,
МЕДИЧНА МАГІСТРАТУРА)

Для аналізу кількості поданих заяв вступниками до ЗВО використано дані, представлені в Єдиній державній електронній базі з питань освіти¹. До закладів вищої освіти цього року подали заяви понад 1 млн 140 тис. абітурієнтів, майже 700 тис. із них на базі повної загальної середньої освіти. Рейтинг найпопулярніших ЗВО України за кількістю поданих заяв на навчання за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр, медична магістратура на базі повної загальної середньої освіти представлено у таблиці 1.1².

Таблиця 1.1

Рейтинг ЗВО України за кількістю поданих заяв вступників у 2023 році

№ з/п	ЗВО	Кількість поданих заяв
1	Національний університет "Львівська політехніка"	33059
2	Львівський національний університет ім. І. Франка	32308
3	Київський національний університет ім. Т. Шевченка.	30676
4	Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"	30346
5	Національний авіаційний університет	19267
6	Державний торговельно-економічний університет	18009
7	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	13617
8	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	13142
9	Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана	12959
10	Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	11374
11	Національний університет біоресурсів і природокористування України	10793
12	Київський університет імені Бориса Грінченка	10695
13	Ужгородський національний університет	10128
14	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара	9463

¹ Вступна кампанія 2023. Статистика. URL: <https://vstup.edbo.gov.ua/statistics/>

² Рейтинг ЗВО складено на підставі даних Інформаційної системи «Вступ.ОСВІТА.УА». URL: <https://vstup.osvita.ua/>

15	Луцький національний технічний університет	9351
16	Волинський національний університет імені Лесі Українки	9334
17	Український державний університет імені Михайла Драгоманова	8914
18	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»	7782
19	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»	7661
20	Національний університет «Києво-Могилянська академія»	7608

Аналіз даних, представлених у таблиці 1. 1, показав, що найбільшу кількість заяв вступників подано переважно в університети західного регіону України та Києва.

Результати аналізу приросту (порівняно з 2022 роком) кількості поданих заяв вступників до 20 найпопулярніших у 2023 році ЗВО представлено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Приріст кількості поданих заяв вступників до 20 найпопулярніших у 2023 році ЗВО порівняно з 2022 роком

№ з/п	ЗВО	Кількість поданих заяв (2022 р.)	Кількість поданих заяв (2023 р.)	Приріст (+/-, %)
1	Національний університет «Львівська політехніка»	27439	33059	+20
2	Львівський національний університет імені Івана Франка	26571	32308	+21
3	Київський національний університет імені Тараса Шевченка	25931	30676	+18
4	Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»	27161	30346	+11
5	Національний авіаційний університет	17770	19267	+8
6	Державний торговельно-економічний університет	13051	18009	+37
7	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	11230	13617	+21

8	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	11065	13142	+18
9	Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана	11836	12959	+9
10	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна	7861	11374	+44
11	Національний університет біоресурсів і природокористування України	9144	10793	+19
12	Київський університет імені Бориса Грінченка	8806	10695	+21
13	Ужгородський національний університет	8804	10128	+15
14	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара	8152	9463	+16
15	Луцький національний технічний університет	7491	9351	+24
16	Волинський національний університет імені Лесі Українки	6953	9334	+34
17	Український державний університет імені Михайла Драгоманова	7974	8914	+11
18	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»	7713	7782	+1
19	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»	7760	7661	-1
20	Національний університет «Києво-Могилянська академія»	7038	7608	+8

Аналіз даних, представлених у таблиці 1.2, показав, що кількість заяв вступників до найбільш популярних у 2023 році університетів зросла у 19 з 20 ЗВО порівняно з 2022 роком.

Рейтинг ЗВО за приростом (порівняно з 2022 роком) кількості поданих заяв вступників до 20 найпопулярніших у 2023 році ЗВО представлено у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Рейтинг ЗВО за приростом кількості поданих заяв вступників до 20 найпопулярніших у 2023 році ЗВО порівняно з 2022 роком

№ з/п	ЗВО	Приріст (%)
-------	-----	-------------

1	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна	+44
2	Державний торговельно-економічний університет	+37
3	Волинський національний університет імені Лесі Українки	+34
4	Луцький національний технічний університет	+24
5	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	+21
6	Львівський національний університет імені Івана Франка	+21
7	Київський університет імені Бориса Грінченка	+21
8	Національний університет «Львівська політехніка»	+20
9	Національний університет біоресурсів і природокористування України	+19
10	Київський національний університет імені Тараса Шевченка	+18
11	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара	+16
12	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	+16
13	Ужгородський національний університет	+15
14	Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»	+11
15	Український державний університет імені Михайла Драгоманова	+11
16	Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана	+9
17	Національний авіаційний університет	+8
18	Національний університет «Києво-Могилянська академія»	+8
19	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»	+1
20	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»	-1

Аналіз даних, представлених у таблиці 1.3, показав, що найбільший приріст кількості поданих заяв вступників до 20 найпопулярніших у 2023 році ЗВО спостерігається переважно в університетах західного регіону України та Києва.

Проаналізуємо залежність приросту кількості поданих заяв вступників до 20 найпопулярніших у 2023 році університетів від їх представленості в міжнародних рейтингах (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Приріст кількості поданих заяв вступників до 20 найпопулярніших у 2023 році ЗВО та їх позиція в міжнародних рейтингах

№з/п	ЗВО	Приріст (%)	Позиція у рейтингу у Times Higher Education ³	Позиція у рейтингу QS World University Rankings ⁴
1	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна	+44	1201-1500	511-520
2	Державний торговельно-економічний університет	+37	–	–
3	Волинський національний університет імені Лесі Українки	+34	–	–
4	Луцький національний технічний університет	+24	–	–
5	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	+21	1201-1500	–
6	Київський університет імені Бориса Грінченка	+21	–	–
7	Львівський національний університет імені Івана Франка	+21	1201-1500	1001-1200
8	Національний університет «Львівська політехніка»	+20	601-800	801-1000
9	Національний університет біоресурсів і природокористування України	+19	–	–
10	Київський національний університет імені Тараса Шевченка	+18	1201 - 1500	601-650
11	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара	16	1201-1500	–
12	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	+16	–	–
13	Ужгородський національний університет	+15	–	–
14	Український державний університет імені Михайла Драгоманова	+11	–	–
15	Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»	+11	1201-1500	701-750

³ Times Higher Education 2022. URL: https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2022/world-ranking#!/length/25/locations/UKR/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats

⁴ QS World University Rankings 2022. URL: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2022>

16	Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана	+9	–	–
17	Національний авіаційний університет	+8	–	–
18	Національний університет «Києво-Могилянська академія»	+8	–	1001-1200
19	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»	+1	1201-1500	651-700
20	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»	-1	–	–

Аналіз даних, представлених у таблиці 1.4, показав, що 10 з 20 (50%) найбільш популярних у 2023 році університетів входять до міжнародних рейтингів Times Higher Education та QS World University Rankings. Таким чином, можна зробити припущення щодо впливу входження ЗВО до міжнародних рейтингів на популярність університету серед вступників.

Проаналізуємо рейтинг співвідношення кількості поданих заяв вступників та загальної кількості студентів 20 найпопулярніших у 2023 році ЗВО (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Рейтинг співвідношення кількості поданих заяв вступників та загальної кількості студентів 20 найпопулярніших у 2023 році ЗВО

№з /п	ЗВО	Кількість поданих заяв (тис.)	Кількість студентів (тис. осіб)	Співвідношення кількості поданих заяв до кількості студентів
1	Луцький національний технічний університет	9	4,5	2
2	Національний університет «Києво-Могилянська академія»	7	3,5	2
3	Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»	30	20	1,5
4	Київський національний університет імені Тараса Шевченка	30	25	1,2
5	Національний авіаційний університет	19	16	1,2
6	Київський університет імені Бориса Грінченка	11	9	1,2
7	Львівський національний університет імені Івана Франка	32	30	1,06
8	Національний університет «Львівська політехніка»	33	35	0,95

9	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара	9	10	0,9
10	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	13	16	0,81
11	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	13	16	0,81
12	Ужгородський національний університет	10	14	0,71
13	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»	7	10	0,7
14	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна	11	16	0,68
15	Волинський національний університет імені Лесі Українки	9	15	0,6
16	Державний торговельно-економічний університет	18	40	0,45
17	Український державний університет імені Михайла Драгоманова	9	20	0,45
18	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»	8	22	0,36
19	Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана	12	36	0,33
20	Національний університет біоресурсів і природокористування України	11	39	0,28

Аналіз даних, представлених у таблиці 1.5, показав, що найбільше значення співвідношення кількості поданих заяв вступників до загальної кількості студентів 20 найпопулярніших у 2023 році ЗВО спостерігається в університетах західного регіону України та Києва.

Проаналізуємо, чи існує взаємозв'язок між приростом кількості поданих заяв вступників та кількістю освітніх програм, за якими здійснюється підготовка у ЗВО (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Приріст кількості поданих заяв вступників та кількість освітніх програм у 20 найпопулярніших у 2023 році ЗВО

№ з/п	ЗВО	Приріст (%)	Кількість освітніх програм	Мін. та макс. кількість освітніх програм
1	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна	+44	464	323-464

2	Державний торговельно-економічний університет	+37	380	
3	Волинський національний університет імені Лесі Українки	+34	323	
4	Луцький національний технічний університет	+24	559	217-738
5	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	+21	713	
6	Київський університет імені Бориса Грінченка	+21	217	
7	Львівський національний університет імені Івана Франка	+21	386	
8	Національний університет «Львівська політехніка»	+20	738	
9	Національний університет біоресурсів і природокористування України	+19	415	203-594
10	Київський національний університет імені Тараса Шевченка	+18	419	
11	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	+18	564	
12	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара	+16	263	
13	Ужгородський національний університет	+15	555	
14	Український державний університет імені Михайла Драгоманова	+8	594	
15	Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»	+11	457	
16	Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана	+9	229	63-559
17	Національний авіаційний університет	+8	384	
18	Національний університет «Києво-Могилянська академія»	+8	63	
19	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»	+1	559	
20	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»	-1	453	

Примітка. Для аналізу виділено 4 групи ЗВО за показником приросту поданих заяв вступників: перша група – 30-40%, друга – 20-29%, третя – 10-19%, четверта – 0-9%.

Аналіз даних, представлених у таблиці 1.6, показав, що не можна встановити пряму залежність між приростом кількості поданих заяв вступників та кількістю освітніх програм. Так, у Харківському національному університеті

імені В. Н. Каразіна, в якому приріст кількості поданих заяв вступників найвищий (44%), кількість освітніх програм складає 464. Натомість у Національному університеті «Львівська політехніка», де реалізується найбільша кількість освітніх програм (738), приріст кількості поданих заяв вступників складає 20% (восьме місце рейтингу).

Проаналізуємо, чи існує взаємозв'язок між приростом кількості поданих заяв вступниками та середньою вартістю навчання у ЗВО (табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Приріст поданих заяв вступниками у 2023 році порівняно з 2022 роком та середньої вартості навчання в ЗВО

№з/п	ЗВО	Приріст (%)	Вартість навчання (тис. грн.).	Середня вартість навчання за групами (тис. грн)
1	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна	+44	15-23	27,5
2	Державний торговельно-економічний університет	+37	18-40	
3	Волинський національний університет імені Лесі Українки	+34	19-34	
4	Луцький національний технічний університет	+24	18-28	25,5
5	Львівський національний університет імені Івана Франка	+21	20-34	
6	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	+21	28-35	
7	Київський університет імені Бориса Грінченка	+21	16-35	
8	Національний університет «Львівська політехніка»	+20	19-26	
9	Національний університет біоресурсів і природокористування України	+19	17,5-40	31
10	Київський національний університет імені Тараса Шевченка	+18	30-49	
11	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	+18	20-32	
12	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара	+16	13-28	
13	Ужгородський національний університет	+15	28-40	

14	Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»	+11	23,5- 45	33,5
15	Український державний університет імені Михайла Драгоманова	+11	18-27	
16	Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана	+9	28-49	
17	Національний авіаційний університет	+8	21-35	
18	Національний університет «Києво-Могилянська академія»	+8	30-50	
19	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»	+1	17-35	
20	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»	-1	15-28,5	

Примітка. ЗВО згруповано за показником приросту поданих заяв із кроком 10 %. Загалом виділено 4 групи ЗВО: перша група - 30-40%, друга - 20-29%, третя - 10-19% і четверта – 0-9%.

Аналіз даних, представлених у таблиці 1.7, показав, що залежності між приростом кількості поданих заяв вступників та середньої вартості навчання в ЗВО не спостерігається. Так, в першій групі ЗВО (з найвищим приростом кількості заяв) середня вартість навчання не є найнижчою/найвищою. Водночас, можна припустити, що на приріст кількості поданих заяв вступниками в четвертій групі ЗВО (з найнижчим приростом кількості заяв) вплинула найвища середня вартість навчання.

Проаналізуємо рейтинг найбільш популярних за кількістю поданих заяв у 2023 році спеціальностей та приріст кількості поданих на них заяв порівняно з 2022 роком (табл. 1.8).

Таблиця 1.8

**Рейтинг найбільш популярних за кількістю поданих заяв у 2023 році спеціальностей⁵ та приріст кількості поданих на них заяв порівняно з 2022 роком⁶
(освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, медична магістратура, очна форма навчання)**

№ з/п	Спеціальність	Кількість поданих заяв		Приріст (+/-, %)
		2023	2022	
1	Право	57572	44192	+23,3
2	Психологія	46857	34066	+27,2

⁵ Показники адресного розміщення державного замовлення за спеціальностями (спеціалізаціями) і органами управління. URL: <https://vstup.edbo.gov.ua/statistics/konkurs/>

⁶ Показники адресного розміщення державного замовлення за спеціальностями (спеціалізаціями) і органами управління. URL: <https://vstup.edbo.gov.ua/statistics/konkurs/>

3	Філологія	43970	36596	+16,8
4	Комп'ютерні науки	43894	41508	+5,5
5	Менеджмент	43509	36053	+17,2
6	Інженерія програмного забезпечення	29460	31145	-5,7
7	Маркетинг	26979	19779	+26,7
8	Середня освіта	24420	26560	-8,7
9	Кібербезпека та захист інформації	19770	17982	+9,1
10	Медицина	19204	25333	-31,9
11	Економіка	17844	17473	+2,1
12	Журналістика	13882	10049	+38,1
13	Комп'ютерна інженерія	13864	13628	+1,7
14	Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок	13169	9458	+39,2
15	Підприємництво та торгівля	12239	9319	+31,3
16	Дизайн	11042	8732	+26,4
17	Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	10890	7908	+37,7
18	Будівництво та цивільна інженерія	10515	11316	-7,1
19	Готельно-ресторанна справа	10184	7048	+44,4
20	Стоматологія	10113	10033	+0,8

Аналіз даних, представлених у таблиці 1.8 показав, що у першу п'ятірку за кількістю поданих заяв у 2023 році увійшли спеціальності «Право», «Психологія», «Філологія», «Комп'ютерні науки» та «Менеджмент», що співпадає з рейтингом спеціальностей у 2022 році⁷.

Проаналізуємо рейтинг приросту кількості поданих заяв у 2023 році на 20 найбільш популярних спеціальностей порівняно з 2022 роком (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, медична магістратура, очна форма навчання).

Таблиця 1.9

Рейтинг приросту кількості поданих заяв у 2023 році на 20 найбільш популярних спеціальностей порівняно з 2022 роком (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, медична магістратура, очна форма навчання)

№ з/п	Спеціальність	Приріст (+/-, %)
1	Готельно-ресторанна справа	+44,4
2	Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок	+39,2
3	Журналістика	+38,1

⁷ Показники адресного розміщення державного замовлення за спеціальностями (спеціалізаціями) і органами управління. URL: <https://vstup.edbo.gov.ua/statistics/konkurs/>

4	Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	+37,7
5	Підприємництво та торгівля	+31,3
6	Психологія	+27,2
7	Маркетинг	+26,7
8	Дизайн	+26,4
9	Право	+23,3
10	Менеджмент	+17,2
11	Філологія	+16,8
12	Кібербезпека та захист інформації	+9,1
13	Комп'ютерні науки	+5,5
14	Економіка	+2,1
15	Комп'ютерна інженерія	+1,7
16	Стоматологія	+0,8
17	Інженерія програмного забезпечення	-5,7
18	Будівництво та цивільна інженерія	-7,1
19	Середня освіта	-8,7
20	Медицина	-31,9

Аналіз даних, представлених у таблиці 1.9, показав, що кількість заяв на 16 з 20 найбільш популярних у 2023 році спеціальностей зростає порівняно з 2022 роком. Водночас на спеціальності «Інженерія програмного забезпечення», «Будівництво та цивільна інженерія», «Середня освіта», «Медицина» кількість поданих заяв у 2023 році порівняно з 2022 роком зменшилася.

Проаналізуємо рейтинг найменш популярних спеціальностей у 2023 році (табл.1.10).

Таблиця 1.10.

Рейтинг найменш популярних спеціальностей у 2023 році (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, медична магістратура, очна форма навчання)⁸

№ з/п	Спеціальність	Кількість поданих заяв		Приріст (+/-, %)
		2023	2022	
1.	Релігієзнавство	39	42	-7,2
2.	Громадське здоров'я	75	111	-32,5
3.	Освітні, педагогічні науки	88	48	+83,3
4.	Богослов'я	160	138	+15,9
5.	Суднобудування	171	175	-2,3
6.	Відновлювані джерела енергії та гідроенергетика	215	192	+10,3

⁸ Рейтинг спеціальностей у вишах за кількістю поданих заяв у 2023 році. URL: <https://osvita.ua/consultations/89708/>

7.	Музеєзнавство, пам'яткознавство	260	211	+23,2
8.	Атомна енергетика	359	310	+15,8
9.	Деревообробні та меблеві технології	401	312	+28,5
10.	Авіоніка	419	357	+17,3
11.	Технології медичної діагностики та лікування	423	270	+56,6
12.	Статистика	473	246	+92,3
13.	Гідротехнічне будівництво, водна інженерія та водні технології	474	375	+26,4
14.	Технології легкої промисловості	564	492	+14,6
15.	Металургія	570	578	-1,4
16.	Залізничний транспорт	592	642	-7,8
17.	Водні біоресурси та аквакультура	609	452	+34,7
18.	Садівництво, плодовоовочівництво та виноградарство	688	571	+20,4
19.	Географія	751	787	-4,6
20.	Авіаційний транспорт	823	803	-2,5

Аналіз даних, представлених у таблиці 1.10, показав, що до п'ятірки найменш популярних спеціальностей за кількістю поданих заяв у 2023 р. увійшли наступні: «Релігієзнавство», «Громадське здоров'я», «Освітні, педагогічні науки», «Богослов'я» і «Суднобудування». Водночас на 13 з 20 найменш популярних спеціальностей кількість заяв зросла. Рейтинг приросту кількості заяв порівняно з 2022 роком представлено у табл. 1.11.

Таблиця 1.11

Рейтинг приросту кількості поданих заяв у 2023 році на 20 найменш популярних спеціальностей порівняно з 2022 роком (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, медична магістратура, очна форма навчання)

№ з/п	Спеціальність	Приріст (+/-, %)
1.	Статистика	+92,3
2.	Освітні, педагогічні науки	+83,3
3.	Технології медичної діагностики та лікування	+56,6
4.	Водні біоресурси та аквакультура	+34,7
5.	Деревообробні та меблеві технології	+28,5
6.	Гідротехнічне будівництво, водна інженерія та водні технології	+26,4
7.	Музеєзнавство, пам'яткознавство	+23,2
8.	Садівництво, плодовоовочівництво та виноградарство	+20,4
9.	Авіоніка	+17,3

10.	Богослов'я	+15,9
11.	Атомна енергетика	+15,8
12.	Технології легкої промисловості	+14,6
13.	Відновлювані джерела енергії та гідроенергетика	+10,3
14.	Металургія	-1,4
15.	Суднобудування	-2,3
16.	Авіаційний транспорт	-2,5
17.	Географія	-4,6
18.	Релігієзнавство	-7,2
19.	Залізничний транспорт	-7,8
20.	Громадське здоров'я	-32,5

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ КІЛЬКОСТІ ОСІБ, ЗАРАХОВАНИХ НА 1-Й КУРС ЗА
КОШТИ ДЕРЖАВНОГО (РЕГІОНАЛЬНОГО) БЮДЖЕТУ (ОСВІТНЬО-
КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ РІВЕНЬ БАКАЛАВР, МЕДИЧНА
МАГІСТРАТУРА, ОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ)

Обсяг державного замовлення на підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр, медична магістратура на 2023 рік становив 86 700 осіб, що на 5 238 осіб більше порівняно з 2022 роком⁹.

Проаналізуємо, на які спеціальності відбувся приріст обсягу державного замовлення (табл. 2.1).

Таблиця 2.1.

Аналіз приросту обсягів державного замовлення на підготовку фахівців за спеціальностями у 2023 р. порівняно з 2022 р.¹⁰

№ з/п	Спеціальність	Обсяг державного замовлення		Приріст (+/-, %)
		2023	2022	
1	153 Мікро- та наносистемна техніка	4725	656	Зріс у 7 разів
2	192 Будівництво та цивільна інженерія	13800	1 936	Зріс у 7 разів
3	227 Фізична терапія, ерготерапія	1232	293	Зріс у 4 рази
4	171 Електроніка	4725	1 577	Зріс у 3 рази
5	172 Телекомунікації та радіотехніка	4725	1 577	Зріс у 3 рази
6	292 Міжнародні економічні відносини	2164	723	Зріс у 3 рази
7	131 Прикладна механіка	13800	5 880	Зріс у 2,5 рази
8	161 Хімічні технології та інженерія	13800	5 880	Зріс у 2,5 рази

Проаналізуємо рейтинг ЗВО відповідно до приросту кількості осіб, зарахованих на 1-й курс до найпопулярніших у 2023 році за кількістю поданих заяв ЗВО України за кошти державного (регіонального) бюджету (освітньо-

⁹ Зведений обсяг державного замовлення на прийом за ОС молодший бакалавр, бакалавр, магістра (на базі ОС бакалавра) та магістра (на базі ПЗСО і МС). 2023. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1SH-pjpJz3Vc7PY6ldsa-pvFXEfTMp7r0>

¹⁰ Показники адресного розміщення державного замовлення за спеціальностями (спеціалізаціями) і закладами освіти. Єдина державна електронна база з питань освіти. URL: <https://vstup.edbo.gov.ua/statistics/konkurs-universities/>

кваліфікаційний рівень бакалавр, медична магістратура, очна форма навчання) (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Рейтинг ЗВО відповідно до приросту кількості осіб, зарахованих на 1-й курс до найпопулярніших у 2023 році за кількістю поданих заяв ЗВО України за кошти державного (регіонального) бюджету (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, медична магістратура, очна форма навчання)¹¹

№ з/п	ЗВО	Кількість осіб, зарахованих на 1 курс за кошти державного (регіонального) бюджету		Приріст (+/-, %)
		2023 р.	2022 р.	
1	Державний торговельно-економічний університет	510	314	+38
2	Луцький національний технічний університет	981	631	+36
3	Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана	545	350	+36
4	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	1368	973	+28
5	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	921	677	+26
6	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»	849	656	+23
7	Львівський національний університет імені Івана Франка	2588	2018	+22
8	Волинський національний університет імені Лесі Українки	916	753	+20
9	Український державний університет імені Михайла Драгоманова	695	556	+20

¹¹ Показники адресного розміщення державного замовлення за спеціальностями (спеціалізаціями) і закладами освіти. Єдина державна електронна база з питань освіти. URL: <https://vstup.edbo.gov.ua/statistics/konkurs-universities/>

10	Національний авіаційний університет	1301	1083	+17
11	Київський університет імені Бориса Грінченка	507	428	+16
12	Національний університет «Львівська політехніка»	3428	2635	+13
13	Київський національний університет імені Тараса Шевченка	3068	2661	+13
14	Національний університет біоресурсів і природокористування України	1442	1140	+11
15	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара	737	673	+9
16	Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»	3974	3645	+8
17	Національний університет «Києво-Могилянська академія»	613	570	+7
18	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна	1145	1124	+1,5
19	Ужгородський національний університет	790	862	-4
20	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»	1356	1399	-3

Аналіз даних, представлених у таблиці 2.2, показав, що у 2023 році у переважній більшості (18 з 20) найпопулярніших у 2023 році за кількістю поданих заяв ЗВО України обсяг державного замовлення на підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр, медична магістратура (очна форма навчання) у порівнянні з 2022 роком збільшився.

Проаналізуємо, чи існує зв'язок між приростом кількості поданих заяв та кількості осіб, зарахованих на 1-й курс за кошти державного (регіонального) бюджету (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, медична магістратура, очна форма навчання) (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Приріст кількості поданих заяв та кількості осіб, зарахованих на 1-й курс за кошти державного (регіонального) бюджету (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, медична магістратура, очна форма навчання)

№ з/п	ЗВО	Приріст кількості поданих заяв у 2023 р. порівняно з 2022 р. (+/-, %)	Приріст кількості осіб, зарахованих студентами 1-курсу за кошти державного (регіонального) бюджету у 2023 р. порівняно з 2022 р. (+/-, %)
1	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна	+44	+1,5
2	Державний торговельно-економічний університет	+37	+38
3	Волинський національний університет імені Лесі Українки	+34	+20
4	Луцький національний технічний університет	+24	+36
5	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	+21	+28
6	Львівський національний університет імені Івана Франка	+21	+22
7	Київський університет імені Бориса Грінченка	+21	+16
8	Національний університет «Львівська політехніка»	+20	+13
9	Національний університет біоресурсів і природокористування України	+19	+11
10	Київський національний університет імені Тараса Шевченка	+18	+13
11	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара	+16	+9

12	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	+16	+26
13	Ужгородський національний університет	+15	-4
14	Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»	+11	+8
15	Український державний університет імені Михайла Драгоманова	+11	+20
16	Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана	+9	+36
17	Національний авіаційний університет	+8	+17
18	Національний університет «Києво-Могилянська академія»	+8	+7
19	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»	+1	-3
20	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»	-1	+23

Аналіз даних, представлених у таблиці 2.3, показав, що у 2023 році не виявлено залежності між приростом кількості поданих заяв до ЗВО та приростом осіб, зарахованих студентами 1-курсу за кошти державного (регіонального) бюджету (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, медична магістратура, очна форма навчання).

РОЗДІЛ 3
АНАЛІЗ КІЛЬКОСТІ ОСІБ, ЗАРАХОВАНИХ НА 1-Й КУРС ЗА
КОШТИ ДЕРЖАВНОГО (РЕГІОНАЛЬНОГО) БЮДЖЕТУ (ОСВІТНЬО-
КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ РІВЕНЬ БАКАЛАВР, ЗАОЧНА ФОРМА
НАВЧАННЯ)

Аналіз приросту кількості осіб, зарахованих на 1-курс за кошти державного (регіонального) бюджету (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, заочна форма навчання) до 20 найбільш популярних ЗВО за кількістю поданих заяв подано у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Приріст кількості осіб, зарахованих на 1-й курс до ЗВО України у 2023 та 2022 роках за кошти державного (регіонального) бюджету (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, заочна форма навчання)

№ з/п	ЗВО	Кількість осіб зарахованих на 1 курс ¹²		Приріст (+/-, %)
		2023 р.	2022 р.	
1	Державний торговельно-економічний університет	41	38	+7,3
2	Луцький національний технічний університет	77	113	-46,7
3	Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана	14	13	+7,6
4	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	91	89	+2,2
5	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	108	95	+13,7
6	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»	30	61	-50,8
7	Львівський національний університет імені Івана Франка	67	60	+11,6
8	Волинський національний університет імені Лесі Українки	44	63	-30,2
9	Український державний університет імені Михайла Драгоманова	115	123	-14,7
10	Національний авіаційний університет	–	–	
11	Київський університет імені Бориса Грінченка	31	32	-3,2

¹² Особи, які зараховані на 1 курс на основі документів про повну загальну середню освіту

12	Національний університет «Львівська політехніка»	23	19	+17,4
13	Київський національний університет імені Тараса Шевченка	–	–	
14	Національний університет біоресурсів і природокористування України	62	78	-25,8
15	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара	3	6	-50,0
16	Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»	82	102	-1,4
17	Національний університет «Києво-Могилянська академія»	–	–	
18	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна	15	28	-46,6
19	Ужгородський національний університет	85	124	-22,5
20	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»	30	64	-53,2

Аналіз даних, представлених у таблиці 3.1, показав, що у 2023 році у більшості ЗВО (11 з 20) найбільш популярних за кількістю поданих заяв кількість зарахованих на 1 курс за заочною формою навчання у порівнянні з 2022 роком зменшилася.

РОЗДІЛ 4
АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ АДРЕСНОГО РОЗМІЩЕННЯ
ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ
ЗА СПЕЦІАЛЬНОСТЯМИ З НАЙБІЛЬШОЮ КІЛЬКІСТЮ ПОДАНИХ
ЗАЯВ У 2023 РОЦІ (ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ РІВЕНЬ
БАКАЛАВР, МЕДИЧНА МАГІСТРАТУРА, ОЧНА ТА ЗАОЧНА ФОРМИ
НАВЧАННЯ)

Проаналізуємо показники адресного розміщення державного замовлення у 2023 р. та конкурс на найбільш популярні спеціальності (табл. 4.1). Конкурс розраховувався як співвідношення загальної кількості поданих заяв до обсягу державного замовлення.

Таблиця 4.1

Обсяг державного замовлення у 2023 р. та конкурс на найбільш популярні спеціальності (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, медична магістратура, очна форма навчання)¹³

№ з/п	Спеціальність	Кількість поданих заяв у 2023 р.	Обсяг державного замовлення у 2023 р.	Конкурс (кількість осіб на одне місце)
1	Право	57572	2164	26
2	Психологія	46857	600	78
3	Філологія	43970	1435	30
4	Комп'ютерні науки	43894	11328	4
5	Менеджмент	43509	4798	9
6	Інженерія програмного забезпечення	29460	11328	3
7	Маркетинг	26979	4798	6
8	Середня освіта	24420	19275	1
9	Кібербезпека та захист інформації	19770	11328	2
10	Медицина	19204	4206	5
11	Економіка	17844	4798	4
12	Журналістика	13882	2164	6
13	Комп'ютерна інженерія	13864	11328	1
14	Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок	13169	4798	3

¹³ Показники адресного розміщення державного замовлення за спеціальностями (спеціалізаціями) і закладами освіти. Вступна кампанія 2023. Єдина державна електронна база з питань освіти. URL: <https://vstup.edbo.gov.ua/statistics/konkurs-universities/>

15	Підприємництво та торгівля	12239	4798	3
16	Дизайн	11042	372	30
17	Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	10890	2164	5
18	Будівництво та цивільна інженерія	10515	13800	0,7
19	Готельно-ресторанна справа	10184	4798	2
20	Стоматологія	10113	95	106

Рейтинг спеціальностей за конкурсом на найбільш популярні за кількістю поданих заяв у 2023 році спеціальності представлений у табл. 4.2.

Таблиця 4.2.

Рейтинг спеціальностей за конкурсом на найбільш популярні за кількістю поданих заяв у 2023 році спеціальності (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, медична магістратура, очна форма навчання)

№ з/п	Спеціальність	Конкурс (кількість осіб на одне місце)
1	Стоматологія	106
2	Психологія	78
3	Філологія	30
4	Дизайн	29
5	Право	26
6	Менеджмент	9
7	Журналістика	6
8	Маркетинг	6
9	Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	5
10	Медицина	4
11	Комп'ютерні науки	4
12	Економіка	4
13	Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок	3
14	Інженерія програмного забезпечення	3
15	Підприємництво та торгівля	3
16	Готельно-ресторанна справа	2
17	Кібербезпека та захист інформації	2
18	Середня освіта	1
19	Комп'ютерна інженерія	1
20	Будівництво та цивільна інженерія	0,7

Аналіз даних, представлених у таблиці 4.2 показав, що у 2023 році найвищий конкурс на очну форму навчання був на спеціальності «Стоматологія», «Психологія», «Філологія», «Дизайн», «Право».

Проаналізуємо конкурс за спеціальностями з найбільшою кількістю поданих у 2023 році заяв (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, заочна форма навчання) у 2023 році (табл. 4.3).

Таблиця 4.3

Конкурс за спеціальностями з найбільшою кількістю поданих у 2023 році заяв освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, заочна форма навчання) у 2023 році ¹⁴

№ з/п	Спеціальність	Кількість поданих заяв у 2023 р.	Обсяг держаного замовлення у 2023 р.	Конкурс (кількість осіб на одне місце)
1	Середня освіта	2875	2595	1,1
2	Початкова освіта	1367	755	1,8
3	Комп'ютерні науки	1310	550	2,3
4	Інженерія програмного забезпечення	871	550	1,6
5	Дошкільна освіта	857	755	1,1
6	Спеціальна освіта	513	65	7,8
7	Будівництво та цивільна інженерія	465	1300	0,4
8	Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка	453	1300	0,3
9	Філологія	422	85	4,9
10	Агрономія	386	630	0,6
11	Комп'ютерна інженерія	375	550	0,7
12	Харчові технології	340	120	2,8
13	Агроінженерія	321	630	0,5
14	Кібербезпека та захист інформації	303	550	0,5
15	Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка	252	125	2,0
16	Автомобільний транспорт	239	130	1,8

¹⁴ Показники адресного розміщення державного замовлення за спеціальностями (спеціалізаціями) і органами управління у 2023 році. URL: <https://vstup.edbo.gov.ua/statistics/konkurs/>

17	Лісове господарство	194	630	0,3
18	Геодезія та землеустрій	132	25	5,1
19	Прикладна механіка	117	1300	0,1
20	Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва	101	630	0,2

Аналіз даних, представлених у таблиці 4.5, показав, що у 2023 р. найбільшу кількість заяв на вступ (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, заочна форма навчання) подано на спеціальності: «Середня освіта», «Початкова освіта», «Комп'ютерні науки», «Інженерія програмного забезпечення» та «Дошкільна освіта». Натомість конкурс на спеціальності «Середня освіта», «Дошкільна освіта» практично відсутній.

Проаналізуємо рейтинг спеціальностей за конкурсом (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, заочна форма навчання) (табл.4.4).

Таблиця 4.4

Рейтинг спеціальностей за конкурсом (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, заочна форма навчання) у 2023 році

№ з/п	Спеціальність	Конкурс (кількість осіб на одне місце)
1	Спеціальна освіта	7,8
2	Геодезія та землеустрій	5,1
3	Філологія	4,9
4	Харчові технології	2,8
5	Комп'ютерні науки	2,3
6	Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка	2,0
7	Початкова освіта	1,8
8	Автомобільний транспорт	1,8
9	Інженерія програмного забезпечення	1,6
10	Середня освіта	1,1
11	Дошкільна освіта	1,1
12	Комп'ютерна інженерія	0,7
13	Агрономія	0,6
14	Агроінженерія	0,5
15	Кібербезпека та захист інформації	0,5
16	Будівництво та цивільна інженерія	0,4
17	Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка	0,3
18	Лісове господарство	0,3

19	Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва	0,2
20	Прикладна механіка	0,1

Аналіз даних, представлених у таблиці 4.4, показав, що у 2023 р. найвищий конкурс був на спеціальностях «Спеціальна освіта», «Геодезія та землеустрій», «Філологія», «Харчові технології» та «Комп'ютерні науки» (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр, заочна форма навчання). Конкурс на 9 із 20 спеціальностей складав менше однієї особи.

ВИСНОВКИ

1. Проведений аналіз кількості поданих заяв вступників до найбільш популярних ЗВО у 2023 році показав, що зазначена кількість заяв порівняно з 2022 роком загалом зросла. Найбільш популярними у 2023 році виявилися переважно ЗВО західного регіону України та Києва.

2. Можна зробити припущення щодо впливу на популярність ЗВО серед вступників входження ЗВО до міжнародних рейтингів (10 з 20 найбільш популярних за кількістю поданих заяв вступниками ЗВО входять до міжнародних рейтингів Times Higher Education та QS World University Rankings).

3. Залежності між приростом кількості поданих заяв вступників та кількістю освітніх програм, середньою вартістю навчання в ЗВО не встановлено. Водночас, на найнижчий приріст кількості заяв у проаналізованих ЗВО могла вплинула найвища середня вартість навчання.

4. У 2023 році порівняно з 2022 роком значно збільшився обсяг державного замовлення на наступні спеціальності:

- «Мікро- та наносистемна техніка» – у 7 разів;
- «Будівництво та цивільна інженерія» – у 7 разів;
- «Фізична терапія, ерготерапія» – у 4 рази;
- «Телекомунікації та радіотехніка» – у 3 рази;
- «Міжнародні економічні відносини» – у 3 рази;
- «Електроніка» – у 3 рази;
- «Хімічні технології та інженерія» – у 2,5 рази;
- «Прикладна механіка» – у 2,5 рази.

5. Найбільш популярними спеціальностями серед вступників у 2023 році за кількістю поданих заяв на очну форму навчання стали: «Право», «Психологія», «Філологія», «Комп'ютерні науки» та «Менеджмент». У 2023 році порівняно з 2022 роком скоротилася кількість поданих заяв за спеціальностями «Інженерія програмного забезпечення», «Середня освіта», «Медицина».

6. Найменш популярними спеціальностями серед вступників у 2023 році за кількістю поданих заяв на очну форму навчання стали: «Релігієзнавство» (39 заяв), «Громадське здоров'я» (75 заяв), «Освітні, педагогічні науки» (88 заяв), «Богослов'я» (160 заяв) та «Суднобудування» (171 заява).

7. У 2023 році обсяг державного замовлення на заочну форму навчання загалом зменшився. Проте на спеціальності «Початкова освіта», «Дошкільна освіта», «Комп'ютерні науки», «Інженерія програмного забезпечення», «Комп'ютерна інженерія» обсяг державного замовлення на підготовку фахівців за заочною формою навчання збільшено порівняно з 2022 роком.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. З метою забезпечення рівного доступу до вищої освіти передбачити можливість вступникам дистанційно підтверджувати право на спеціальні умови вступу до ЗВО. Відповідно до Порядку прийому для здобуття вищої освіти в 2023 році¹⁵, якщо вступник має пільги, він повинен особисто звернутися до ЗВО та надати документи, що підтверджують право на спеціальні умови вступу. Водночас вступники, які зареєстровані та перебувають на тимчасово окупованих територіях, або ж за кордоном не мають змоги особисто звернутися до приймальної комісії ЗВО та надати документи, що підтверджують наявність відповідних пільг.

2. Для полегшення доступу до тимчасових центрів тестування за межами України для вступників, які перебувають за кордоном, передбачити можливості збільшення кількості таких центрів.

3. Переглянути обсяг державного замовлення на підготовку фахівців за високотехнологічними спеціальностями, зокрема для розвитку військових виробництв, створення нових військових програм, виготовлення дронів, ремонт та виробництво бронетехніки та боєприпасів, обмін технологіями, необхідних для оборони. Відповідних фахівців потребуватиме створений Україною Альянс оборонних індустрій¹⁶.

4. Удосконалити Єдину державну електронну базу з питань освіти у частині збору, інтегрування, оброблення й поширення даних для підтримки прийняття рішень, аналізу та формулювання політики, планування, моніторингу та управління на всіх рівнях системи вищої освіти з метою підвищення привабливості та зручності для закладів вищої освіти, органів управління та зовнішніх користувачів.

5. Популяризувати практику щодо входження ЗВО до міжнародних рейтингів університетів як індикаторів якості вищої освіти; взаємодії університетів і ринку праці, співпраці з регіональними стейкхолдерами.

¹⁵ Порядок прийому для здобуття вищої освіти в 2023 році. наказ Міністерства освіти і науки України від 15 березня 2023 року № 276. URL:<https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/vstupna-kampaniya-2023/umovi-prijomu-dlya-zdobuttya-vishoyi-osviti-2023-roku>

¹⁶ Ми закладаємо основу арсеналу вільного світу – виступ Президента України на першому Міжнародному форумі оборонних індустрій . 30 вересня 2023 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/mi-zakladayemo-osnovu-arsenaluvilnogo-svitu-vistup-preziden-85961>